ΣΠΥΡΟΣ Χ" ΓΙΑΚΟΥΜΗ

Ηρωομάρτυρας του Απελευθερωτικού Αγώνα της ΕΟΚΑ 1955-59 από την Κυθραία που πέθανε στις 16 Οκτωβρίου 1958 έπειτα απο φρικτά βασανιστήρια από Άγγλους αποικιοκράτες και Τούρκους επκουρικούς.

Ο Αθλητικός Σύλλογος «Οι ΧΥΤΡΟΙ» Κυθρέας και η οικογένεια του ήρωα συνεχίζουν να τελούν κάθε χρόνο το ΕΘΝΙΚΟ ΜΝΗΜΟΣΥΝΟ στον Ιερό Ναό Αγίας Βαρβάρας της ομώνυμης κοινότητας.

Φέτος στις 23.10.94 αμέσως μετά το μνημόσυνο έγιναν τα αποκαλυπτήρια της προτομής του ήρωα από τον έντιμο υπουργό Υγείας κ. Μανώλη Χριστοφίδη στον περίβολο των εθνικοφρόνων Σωματείων «ΟΜΟΝΟΙΑ» Αγίας Βαρβάρας.

Ο Πρόεδρος του Σωματείου «Οι ΧΥΤΡΟΙ» κ. Μιχάλης Ανδρέου έκαμε την πιο κάτω προσφώνηση:

Έλληνες και Ελληνίδες,

Εκ μέρους του Προσφυγικού Σωματείου «Οι ΧΥΤΡΟΙ» Κυθρέας σας καλωσορίζω στη σεμνή τούτη τελετή και σας απευθύνω εγκάρδιο και αγωνιστικό χαιρετισμό.

Το να αγωνίζεται και να πεθαίνει κάποιος για την ελευθερία της πατρίδας του, είναι χρέος ιερόν και εθνικό καθήκον.

Το να τιμάται ο οιοσδήποτε ήρωας ή μάρτυρας που έπεσε μαχόμενος και έδωσε το αίμα του, είναι εξίσου χρέος ιερό και εθνικό καθήκο εκείνων που επιζούν και των μεταγενεστέρων.

Γι' αυτό και μεις σήμερα μαζευτήκαμε στον φιλόξενο τούτο χώρο για να τιμήσουμε ένα άξιο τέκνο της Κυθραίας, που τώρα στενάζει κάτω από τη μπότα του βάρβαρου Αττίλα, τον ηρωομάρτυρα της κυπριακής ελευθερίας Σπύρο Χ" Γιακουμή, του οποίου το ετήσιο μνημόσυνο ετελέσαμεν προ ολίγου στην εκκλησία της Μεγαλομάρτυρος του Χριστού Βαρβάρας.

Η προτομή του ηρωομάρτυρα Σπύρου Χ" Γιακουμή την οποίαν θα αποκαλύψει σε λίγο ο Έντιμος Υπουργός Υγείας κ. Μανώλης Χριστοφίδης εκ μέρους του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Γλαύκου Κληρίδη, τον οποίον ευχαριστούμε θερμά, εστήθη εδώ στην προσφυγιά για να μας θυμίζει το χρέος προς την πατρίδα και ως φάρος φωτεινός να καθοδηγεί και να φωτίζει τα βήματα της επιστροφής στην αγαπημένη μας Κυθραία.

Παρακαλώ τον Πρόεδρον, το Διοικητικό Συμβούλιο και τα μέλη των Εθνικοφρόνων Σωματείων «ΟΜΟΝΟΙΑ» Αγίας Βαρβάρας να δεχθούν τις θερμές ευχαριστίες τόσο της οικογένειας του τιμωμένου ηρωομάρτυρα όσον και του προσφυγικού μας Σωματείου «Οι ΧΥΤΡΟΙ» Κυθραίας για την φιλοξενίαν και την καθόλα ευγενή συνεργασία για την διογάνωση της σεμνής αυτής τελετής.

Θερμές ευχαριστίες εκφράζουμε προς όλους εκείνους τους επώνυμους και ανώνυμους που καθ' οιονδήποτε τρόπο

συνέβαλαν ώστε η κατασκευή της προτομής αυτής να γίνει πραγματικότητα.

Ευχαριστούμε επίσης θερμά την υπέροχη χορωδία των Συνδέσμων Αγωνιστών που έψαλλε κατά την διάρκεια της Θείας Λειτουργίας και μας τραγουδά τώρα εθνικά άσματα υπό την Διεύθυνση του Αγωνιστή-Θεολόγου κ. Ανδρέα Παρασκευά.

Ευχαριστούμε τέλος όλους εσάς που ανταποκριθήκατε στην πρόσκλησή μας και παρευρίσκεσθε σήμερα μαζί μας στο μνημόσυνο και στην τελετή των αποκαλυπτηρίων της προτομής του ηρωομάρτυρα της Κυθραίας Σπύρου Χ" Γιακουμή.

Ηρωομάρτυρα Σπύρο,

Μακρυά από την αγαπημένη μας Κυθρέα, μακρυά από τον τόπο που γεννήθηκες, που μεγάλωσες και έδωσες τη ζωή σου θυσία στο βωμό της ελευθερίας, τελούμε σήμερα στο φιλόξενο χωριό της Αγίας Βαρβάρας το μνημόσυνο σου και αποκαλύπτουμε την προτομή σου, που εστήθη εδώ στην προσφυγιά, για να είναι σημείο αναφοράς, να είναι σηματοδότης για να μην ξεχνούμε τη σκλαβωμένη Κυθραία μας, να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για επιστροφή και δικαίωση να μην μας τρομάζουν οι οιεσδήποτε δυσκολίες και απτόητοι να προχωρούμε έχοντες πάντοτε υπ' όψι μας την προτροπή του ποιητή.

«Μη σκιάζεσθε στα σκότη,
η Λευτεριά σαν της Αυγής
το φεγγοβόλο αστέρι
της νύκτας το ξημέρωμα
θα φέρει».

Ομιλία του κ. Υπουργού

Χρέος διπλό οδήγησε σήμερα τα βήματά μας όχι στην Κυθρέα, καθώς έπρεπε, αλλά στη φιλόξενη Αγία Βαρβάρα. Η μέρα σήμερα ανήκει στην Κυθρέα, τη γενέτειρα του ηρωομάρτυρα Σπύρου Χατζηγιακουμή, που το εκλεκτό της τέκνο τη δόξασε με το απαράμιλλο ήθος του και τη σπάνια λεβεντιά του. Το δρόμο όμως προς την ηρωοτόκο Κυθρέα δεν μπορούμε ακόμα να διαβούμε, γιατί το φράσσουν οι λόγχες του Αττίλα και οι ερπύστριες των Μεχμετζίκ. Ωστόσο το δρόμο του χρέους όχι μόνο δεν τον ξεχνούμε αλλά και τον βαδίζουμε πιστοί πάντα κι αφοσιωμένοι, έτοιμοι και πρόθυμοι φωτεινό να ρίξουμε της λευτεριάς θεμελοπάτι γιατί πιστεύουμε στην ΟΜΗΡΙΚΗ ρήσι «πως τη μισή αξία του ανθρώπου ο βροντόλαλος Δίας, του παίρνει απ' τη στιγμή που πλακώνει γι' αυτό σκλαβιάς ημέρα».

Ήμισυ γαρ αρετής αποαίνυται ευρύοπα Ζευς ανέρος, ευτ' αν μιν κατά δούλιον ημάρ έλησιν.

Για τούτο και βρισκόμαστε τώρα εδώ. Για να συντηρήσουμε την ιστορική μνήμη, για να χαλυβδώσουμε τη θέλησή μας και να ενισχύσουμε τις ρίζες αναμνησκόμενοι τη θυσία του συγκεκριμένου ήρωα αλλά και τη γενικότερη εποποιία του '55-'59. Για να αναβαπτιστούμε στρέφοντας νου και λογισμό στο ζείδωρο πνεύμα και στα πάναγνα κι ακατάλυτα ιδανικά των αγωνιστών εκείνης της τετραετίας. Να πιούμε από τη στέρεη κι αστείρευτη πηγή που δημιουργεί ήρωες, που μεγιστοποιεί τη θέληση, που μεταρσιώνει την ελπίδα.

Πολλές κι ατέλειωτες οι πτυχές του αγώνα του '55-'59: στα λημέρια και στις μάχες, στα οδοφράγματα και στις ενέδρες, στ' ανακριτήρια και στα κρατητήρια, στις φυλακές και στις αγχόνες, σε κάθε χωριό, σε κάθε πόλη κάθε ώρα και κάθε λεπτό. Ο Αγώνας ήταν απ' όλους για όλα, για την Πατρίδα, γιατί τότε για όλους η πατρίδα ήταν όλα όσα είχαμε, ήταν όλα όσα ζητούσαμε, ήταν όλα όσα μας έδιναν ευτυχία. Τότε την ευτυχία τη βρίσκαμε μες στον αγώνα, έστω κι αν αυτή σήμαινε βασανισμούς, οδύνες, θάνατο.

Ο τιμώμενος ήρωας Σπύρος Χατζηγιακουμής είναι η συνισταμένη της αγωνιστικότητας του λαού μας την ανεπανάληπτη εκείνη περίοδο της ΕΟΚΑ. Αποτελεί το δείγμα και το πρότυπο, το αντικαθρέφτισμα των Κυπρίων αγωνιστών.

Πρόθυμος από τους πρώτους στο κάλεσμα της πατρίδας. Χωρίς κανένα δισταγμό απάντησε «παρών», γιατί αξία πρώτη στη ζωή του ήταν για κείνον όχι η συνηθισμένη ευτυχία, όχι η κοινωνική επιτυχία, ούτε ακόμα η οικογένειά του, γυναίκα και παιδιά. Αξία πρώτη ήταν το καλό της πατρίδας. Από ένστικτο γνήσιος Έλληνας, βίωνε ό,τι ο αρχαίος κορυφαίος πρόγονός του, ο Σωκράτης, έλεγε, ότι δηλαδή:

«... μητρός τε και πατρός και των άλλων προγόνων

απάντων τιμιώτερο εστιν η πατρίς και σεμνότερο

και αγιώτερον και εν μείζονι μοίρα και παρά θεοίς

και παρ' ανθρώποις τοις νουν έχουσι...».

Ο Σπύρος Χατζηγιακουμής αποδείχτηκε ένα ολόδροσο κλαδί, που ξεπέταξε φύλλα κι ανθούς, τρεφόμενο από το στιβαρό δέντρο του αθάνατου Ελληνισμού. Το ίδιο δέντρο που προίκισε τον κόσμο με τόσους κλώνους και κλωνάρια, όπως κλέφτες κι αρματολούς, Σουλιώτες και Μεσολογγίτες, Κολοκοτραιναίους και Κανάρηδες, Κουντουριώτες και Μελάδες μαζί με τόσους άλλους στα νεότερα χρόνια. Ήταν κλαδί από το ίδιο δέντρο, διαποτισμένο από τους ίδιους χυμούς σκέψης και νοοτροπίας, όπως ο πρόγονός του αγωνιστής, ο αγράμματος μα τόσο μορφωμένος τόσο σοφός Μακρυγιάννης, που έγραφε στ' Απομνημονεύματά του:

«Να 'ρθει ένας να μου πει ότι θα πάγει ομπρος η πατρίδα, στρέγομαι να μου βγάλει και τα δυο μου μάτια. Ότι, αν είμαι στραβός και η πατρίδα μου είναι καλά, με θρέφει. Αν είναι η πατρίδα μου αχαμνά, δέκα μάτια να έχω, στραβός θε νά 'μαι»!

Για την πατρίδα του κι ο Σπύρος άφηνε τη δουλειά του και το σπίτι του για να τραβά πάνω στις βουνοκορφές του Πενταδάχτυλου, ξέκοβε από την ασφάλεια και τη ζεστασιά, για να παίρνει τρόφιμα στους αντάρτες της ΕΟΚΑ που πάλευαν για τη Λευτεριά. Σύνδεσμος και τροφοδότης ο ήρωάς μας, δεν έλειψε από καμιά αποστολή, δεν παρέλειψε κανένα καθήκον, δεν πισωδρόμησε ποτέ του. Σεμνός και σιωπηρός, με μια λέξη σωστός αγωνιστής, είχε δεχτεί κι αυτός στο μέτωπό του τη σφραγίδα των εκλεκτών του Έθνους, τη σφραγίδα της Μοίρας:

Αφού πια για τέσσερα χρόνια έδωσε τα πάντα στον αγώνα, επέπρωτο να αποκαλυφθεί ο ρόλος κι η όλη συμβολή του. Οι Άγγλοι ανακριτές τον παρέλαβαν σ' ένα ανθρωπομάζωμα ξημερώματα 12 του Οκτώβρη του '58. Ένας κουκουλοφόρος βρωμερός προδότης τον υπέδειξε αυτόν μαζί με άλλους 100. Σίγουροι ήταν οι Άγγλοι για τη δράση του Χατζηγιακουμή. Σίγουροι ήταν και για το μελλοντικό θρίαμβό τους, να συλλάβουν τους αγωνιστές στα κρησφύγετα που θα τους φανέρωνε αυτός ο απλοϊκός βοσκός της Κυθρέας.

Όμως πόσο πλανήθηκαν! Πόσο δεν ήξεραν, πόσο δεν έμαθαν την ψυχή του Έλληνα! Πόσο αγνόησαν το ελληνικό φιλότιμο, την ελληνική φιλοπατρία, την ελληνική λεβεντιά! Δεν μπόρεσαν από το στόμα του να βγάλουν τσιμουδιά. Με συνεχείς ανακρίσεις και βασανισμούς τεσσάρων επώδυνων ημερών και νυχτών κατόρθωσαν να εξοντώσουν τελικά, όχι την ψυχή, όχι το ηθικό, όχι τη λεβεντιά του Σπύρου, παρά μόνο το ταλαιπωρημένο κορμί. Δούλον το σώμα αλλ' ο νους ελεύθερος.

Η ψυχική του δύναμη στάθηκε πάνω

από πόνους, πάνω από σπαράγματα. Αποδείχτηκε ανώτερη κάθε είδους βασανισμού κι αφαίμαξης. Τόσο μάλιστα που τελικά αλώβητη κι αμίαντη πέταξε απ'το φτωχό χιλιοσημαδεμένο κορμί που δεν άντεξε την τόση βαναυσότητα. Έφυγε η ψυχή, μα έφυγε ελεύθερη κι άψογη κι ανέγγιχτη από τα βρωμερά χέρια των ανακριτών, αλύγιστη από τα φοβερά σύνεργα του πόνου, «Μηδέν ελευθερίας προκρίνουσα». «Ποτέ μη γίνεις δούλος με τη θέλησή σου, αφού μπορείς να πεθάνεις ελεύθερος», μας διδάσκει ο Ευριπίδης.

Μη 'πι δουλείαν ποτε ζων εκών έλθης,

παρόν σοι κατθανείν ελευθέρω.

Πόσο μας θυμίζει αλήθεια το παράδειγμα του Σπύρου Χ" Γιακουμή μια στιχομυθία από τον Επίκτητο:

- Θα σου αποδείξω πως είμαι κύριος (σου)

- Πως; ο Δίας μ' έπλασε ελεύθερο. Ή θαρρείς πως θάφηνε να υπουδουλωθεί ο ίδιος ο γιος του; Του πτώματος μου είσαι κύριος - πάρε το.

- Εγώ σοι δείξω ότι κύριος ειμί.

- Πόθεν ου; εμε ο Ζευς ελεύθερον αφήκεν. Ή δοκείς ότι έμελλεν τον ίδιον υιόν εάν κακοδουλούσθαι; Του νεκρού δε μου κύριος ει, λάβε αυτόν.

Ο Σπύρος Χατζηγιακουμής δίκαια κι επάξια κατέκτησε μες στις ψυχές όλων μας τη θέση και το κύρος των ηρώων του ιερού μας Αγώνα. Η όλη ζωή του κι όχι λιγότερο ο τρόπος της θανάτωσης του αποτελούν μια πτυχή που αξίζει πιο πολύ ακόμα να φωτιστεί. Ο νέος αυτός Κυθρεώτης βοσκός αναδείχτηκε δάσκαλος της αρετής και της φιλοπατρίας. Επέδειξε μια θέληση ατσαλένια, που άντεξε ως το έσχατο τέντωμά της ενάντια στην ωμή βία, ενάντια στις αδυναμίες του σώματος και τους πειρασμούς για να προδώσει τους συναγωνιστές και να γλυτώσει. Μόνος έναντι πολλών, γυμνωμένος έναντι πανόπλων, αγρυπνισμένος και νηστικός έναντι ξεκούραστων και χορτασμένων ανακριτών έδωσε αυτού του είδους τη μοναχική μάχη στα δικά του μαρμαρένια αλώνια.

Σε τούτα τα μαρμαρένια αλώνια βγήκε νικητής, αφού οι φοβεροί αντίπαλοιτου δεν μπόρεσαν να του λυγίσουν τη θέληση ούτε ένα λεπτό. Τόσο μεγαλείο ψυχής έκρυβε μέσα του ο Κυθρεώτης βοσκός! Τέτοιο μεγαλείο που έκανε τους Εγγλέζους να τον φοβούνται και νεκρό. Δεν τόλμησαν να τον αφήσουν να δεχτεί στην εκκλησία την επικήδεια τελετή που δικαιούται και το τελευταίο πλάσμα φεύγοντας από τη ζωή αυτή. Επέμεναν να μεταφέρουν οι ίδιοι το λείψανό του κατευθείαν στο νεκροταφείο. Μα ξεσηκώθηκαν οι Κυθρεώτισσες κι απαίτησαν το σεπτό σκήνωμα να μεταφερθεί στην εκκλησία και πέτυχαν αυτό που ήθελαν. Όμως οι απαίσιοι κατακτητές έστησαν ένθεν και ένθεν της διαδρομής στρατιώτες ένοπλους και τοποθέτησαν κουστωδία μετά την ταφή και έστειλαν ελικόπτερα για δέκα μέρες να προσέχουν μήπως κλαπεί το λείψανο και αποκαλυφθεί στον ελεύθερο κόσμο το μέγεθος της καταπίλωσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Αυτόν τον ήρωα τιμούμε σήμερα κι αυτού την προτομή φιλοξενεί από σήμερα η Αγία Βαρβάρα. Έναν ήρωα που δημιούργησε το δικο του προσωπικό έπος, αλλά και μια οικογένεια που συνέχισε να προσφέρει με αυτοθυσία τα παιδιά της στην πατρίδα. Δεν είναι δυνατό σήμερα, σ' αυτήν την ιερή στιγμή, να μη θυμηθούμε το παράδειγμα του πατριωτισμού του γιου του, δεκαέξι μόνο χρόνια αργότερα.

Στον άλλο αγώνα της πατρίδας, στον αγώνα για διαφύλαξη της ανεξαρτησίας της από τον άλλο φοβερό αντίπαλο, τους Τούρκους εισβολείς, ο μεγαλύτερος γιος του ήρωα, ο Αντρέας Χατζηγιακουμής, επανέλαβε τη λεβεντιά του πατέρα του. Πρόθυμος και συνειδητός πατριώτης, εθελοντικά κατατάχτηκε στην Εθνική Φρουρά στις 20 Ιουλίου του '74 και τράβηξε στην Κερύνεια, στην πρώτη γραμμή του αγώνα. Κανένας δεν ξέρει για την τύχη του, μα κανένας δεν αμφιβάλλει ότι ο Αντρέας αντάλλαξε ακριβά τα 22 του χρόνια εκεί στα δρομάκια της αξέχαστης Κερύνειας.

Η ευθύνη μεταβιβάστηκε σε άξιο σκυταλοδρόμο. Η ευθύνη τούτη της διαφύλαξης της πατρίδας χρειάζεται σήμερα νέους κι άξιους σκυταλοδρόμους. Τελώντας το μνημόσυνο και τ' αποκαλυπτήρια της προτομής του ήρωα Σπύρου Χατζηγιακουμή καλούμαστε εμείς να τραβήξουμε το δρόμο τούτο με το ίδιο σθένος όπως ο πατέρας κι ο γιος. Ας κρατήσουμε στην ψυχή και τη μνήμη την ατσαλένια θέληση, την απροσμέτρητη φιλοπατρία, την παραδειγματική αυταπάρνηση και την ασίγαστη διάθεση αυτοθυσίας μαζί με τις άλλες αρετές που κατόρθωσε ο Σπύρος να ενσαρκώσει και να μεταδώσει και στο γιο του.

Αυτές τις αρετές χρειάζεται σήμερα η καθημαγμένη πατρίδα κι αυτές περιμένει απ' τον καθένα να δείξει.

Με αυτές τις σκέψεις και επαναλαμβάνοντας τους στίχους του τροβαδούρου της Λευτεριάς Ευαγόρα Παλληκαρίδη:

«Των αθανάτων το κρασί
τόβρετε σεις και πίνετε.
Ζωή για σας κι ο θάνατος,
κι αθάνατοι θα μείνετε»

και τους επικούς στίχους του μεγάλου μας ποιητή

«Ανασήκωσε τη πλάτη κι
απόσεισέ τους Πενταδάκτυλε»

αποκαλύπτω την επιβλητική προτομή του ηρωομάρτυρα της ΕΟΚΑ Σπύρου Χ" Γιακουμή.